

ténete c. munkájával tette fel. Kevesen tudják, mily nehéz néhány száz lapon megmutatni és megértetni mindazt, amit építészet, szobrászat és festészet szerte a világban évezredek alatt alkotott. Lyka oly közvetlenül és folyamatosan adja elő mondanivalóját, mintha az olvasóval beszélgetne. Egyetlen egy fogalmat sem használ, melyet előbb meg ne magyarázna. Felhasználta a legújabb kutatások eredményeit is és állandóan tekintettel van a magyar művészet párhuzamos eseményeire. Annak, aki nem szánhat sok időt a művészettel való foglalkozásra, de főbb problémáit és irányait aránylag alaposan szeretné megismerni, Lyka könyve ideális vezetőül szolgálhat. G.

Magyar föld dalai. Irta: vitéz dr. József Ferenc kir. herceg. Budapest. (Stephanum, 1930.) Csak ritkán találkozunk mostanában verskötetekkel, mely ihletforrásaival és hangulataival oly rokonszenves érdeklődésre tarthatna számot, mint a *Magyar föld dalai*. Tartalmának túlnyomó része hazafias érzéseket, szülőföldi emlékeket idéz fel s így a modern líra tárgykörétől elég bátran — ma ehhez bátorság kell — tér vissza azokhoz a hagyományos versmotívumokhoz, melyek megszólaltatása az ország mai helyzetében oly természetes.

A kis kötet olvasása közben először a szerző nyelvének gazdagsága és tömörsége tűnik fel. Bizonyos ódon zamat van e nyelvben, mely régibb költőink kedvelésére és olvasására utal. Erőteljes, szemléletes s néha egész friss szóösszetételei szerencsések s nemcsak színt, hanem súlyt is adnak nyelvének. Formai szempontból is tartózkodik a modern líra kapkodó újításaitól. A *Magyar föld dalai* a régi nagy magyar föld és nép szellemét, érzésmódját és formáit szeretik s szerényen megelégszik azokkal a versalakokkal, melyekbe kiváló költőink

több változatosságot tudtak vinni, mint a maiak az egyhangú szabad verselésbe.

A nyelv erejével azonban nincs arányban a versek zeneisége. Van nyelv, mely súlyos, tömör, de azért mély csengésű, mint a harang. Búgása messzehangzó. A szerző verseiben az erőteljességre törekvés gyakran nehézséget eredményez, hiányzik belőle a ritmus könnyed lebegése. A költői kifejezésnek ezt a részletességét úgy látjuk a költő is érzi, mikor maga mondja, hogy csak «nehezen tudja szívéből versebe költeni a sok gazdag érzést». Nem egyszer feláldozza ugyanis a ritmust és kínálkozó rímet a kifejezés energiája kedvéért s így nemcsak egyes sorokat foszt meg szárnyaitól, hanem egész versek zenei összhangját tompítja. Mintha a régi magyar költészet hatását éreztetné e tekintetben is, melyben a formai nehézségeket még nem küzdötte le a verselés művészete.

De e versttechnikai vonatkozások másodrangú jelentőségüknek tűnnek fel, ha tekintetbe vesszük, hogy a szerző első verskötetében olyasminek van híjával, amit könnyen pótolhat, viszont oly imponáló vonásokkal rendelkezik, melyek alapján a tehetséget a tárgyilagos bírálat örömmel ismeri fel benne. Már egy-két vers olvasása után is melegen érint mély kedélye, erősen s nemesen érző szíve és a benyomásokra érzékenyen rezonáló lelke. Szemlélete friss, közvetlen, hangulatai igazak, élményjellegűek. Mindehhez hozzájárul erőteljesen hangsúlyozott s érzéskörében ugyancsak uralkodó szerepet játszó hazafias érzése. A kötet legtöbb verse az ország sok baja miatti gondból született. A Csonkahaza nyomora, tehetetlensége, az ellenség gonoszsága, az elnyomott országrészek fájdalma borússá hangolják e verseket, de azért alig van a kötetben oly költemény, melyben egyúttal föl ne csillana a hit az eljövendő sorsváltásban. Egy-két otthonát, elrabolt

szülőföldje emlékeit és családi érzését zengő verse bensőségével és melegségével válik ki. Legszebb versei: *Ó, mily nagy szívesen sírnék . . . Himnusz a naphoz. Magyar föld dala. A gályarabja. Utazás. A zöldelő mezőkben. Vén pajtásaim.* — Különösen szép az első, melyben könnyeivel levelet ír Istenhez s azt kérdi:

Népem és közötted nem jár a posta?
Útját a hibák árja elmosta?
Talán a mások hangja erősebb —
Magyar föld imája nem volt-e szebb?

Nem védtük templomod vérünknek vé-
rével,
Nem öltük időnket küzdések évével?
Mialatt másoknak ereje nőhetett,
Földünk a hullákkal mindjobban meg-
tellett!

Hívd össze égi karod ülését,
Tűzd ki a magyarok megenyhülését!
Kíáltsd a végekre, hogy már elég!
Meddig, ó meddig szenvedni még?

Őszinte örömmel olvastuk e kis verskötetet, mely oly közlőrl mutatta meg nekünk szerzője nemes érzés- és gondolatvilágát. Minden okunk megvan rá, hogy bízunk ennek az emelkedett szellemű lírának tárgyban és hangban való gazdagodásában s abban, hogy a technikai készség egy további fejlődés fokán összhangzóbban fog simulni ahhoz az értékes anyaghoz, melyet e versekben egy valóban nemes ihlet termelt ki. A *Magyar föld dalai* a magyar nemzet előtt már Palatinus elődei révén is oly népszerű szerzőt méltán teszik még rokonszenvesebbé az olvasó előtt. h. j.

Rédey Tivadar: Kritikai dolgozatok és vázlatok. (Pfeifer F., Budapest.) Van-
nak csokrok, amelyeken rögtön meglát-
szik, hogy nem virágboltban állí-
tották össze. A vázái közt kapkodó
virágáros lány rutinos, ferge keze he-
lyett egy előkelő kertben sétálgató nő
finom kezére gondolsz, amely az egyik
virágot csak megérinti, a másikat meg-
igazítja és gazdag ágyásokat hagy ki,

amíg egyet leszakít. A csokorban nem-
csak ezek a leszakított virágok vannak
benn, hanem talán még inkább a ki-
hagyottak; az ember ép a laza s ön-
kénytelenül disztintívált válogatásban
érzi meg a nagyúri kert virággazdag-
ságát.

Rédey Tivadar most megjelent
könyve, amely a *Kritikai dolgozatok és
vázlatok* igénytelen címe mögé lapul,
ilyen «csokor a kert helyett» munka;
százötven oldala is elég ahhoz, hogy a
tanulmányokat termő szellem forma
és árnyalat változatosságát éreztesse.
Minden dolgozata az érdeklődés más
ágyásában nőtt; történetírás, iroda-
lomkritika, színpad, szerepelmélet:
az író minden tématerülete kapott két-
három tanulmányt s e nagyobb témá-
kon belül mindenik munka a kritikus
más-más szívügyével foglalkozik, a
kézbevevés új módját mutatja be.
Könyv, amely az író gazdag hangolt-
ságát a lehető legkevesebb hanggal
érzékelte. Darabjai reprezentánsak
anélkül, hogy a megírás pillanatában
reprezentánsak akartak volna lenni.
Azok lettek, mert az író, amikor köny-
vét összeállította, bennük pontosza
ki szelleme csillagképét.

Ami e tanulmányokban engem a leg-
jobban vonz: nem érzem rajtuk a szel-
lemi industrializmus munkaszagát.
Ezek a tanulmányok nem munkák, in-
kább passziózások. Az író nagy fárad-
sággal ír, sok gondjal javítgat, a műbe
azonban semmit sem enged be az
erőlködő szellemi munkából. Könyve
az élvező urat mutatja, aki legjobb
hajlamainak él; mindig ráér, mert
mindig kedves holmiai közt marad,
sosem akar teljes és legjobban értesült
lenni, mert nem szolgál ő, akinek azt is
a hátára kell venni, ami nem az ő leg-
szükségesebb csomagja. A szellem
dölyfősei közt is vannak született szol-
gák s szerényei közt is vannak szüle-
tett urak. Rédeyből hiányzanak a
szolgaerények: a szívóosság, tervszerű-
ség, a sietség, mindenáron tájékozott-